

Lagerstatistik för varuhandel och tjänstenäringsar 2016

NV0107

I denna beskrivning redovisas först allmänna och legala uppgifter om undersökningen samt dess syfte och historik. Därefter redovisas undersökningens innehåll och tillförlitlighet samt hur den genomförs och hur man kan ta del av resultaten. Genom att klicka på en rubrik i innehållsförteckningen kommer man direkt till aktuellt avsnitt.

Innehållsförteckning

A	Allmänna uppgifter	2
A.1	Ämnesområde	2
A.2	Statistikområde.....	2
A.3	SOS-klassificering.....	2
A.4	Statistikansvarig.....	2
A.5	Statistikproducent.....	2
A.6	Uppgiftsskyldighet.....	3
A.7	Sekretess och regler för behandling av personuppgifter	3
A.8	Gallringsföreskrifter	3
A.9	EU-reglering	3
A.10	Syfte och historik.....	3
A.11	Statistikanvändning.....	4
A.12	Uppläggning och genomförande.....	4
A.13	Internationell rapportering.....	5
A.14	Planerade förändringar i kommande undersökningar	5
B	Kvalitetsdeklaration.....	5
B.0	Inledning	5
B.1	Innehåll	5
1.1	Statistiska målstorheter	5
1.1.1	Objekt och population.....	5
1.1.2	Variabler.....	6
1.1.3	Statistiska mått	6
1.1.4	Redovisningsgrupper.....	7
1.1.5	Referenstider	7
1.2.	Fullständighet.....	7
B.2	Tillförlitlighet.....	7
2.1	Tillförlitlighet totalt.....	7
2.2	Osäkerhetskällor.....	7
2.2.1	Urval.....	7
2.2.2	Ramtäckning	7
2.2.3	Mätning	8
2.2.4	Svarsbortfall	8
2.2.5	Bearbetning	8
2.2.6	Modellantaganden.....	9
2.3	Redovisning av osäkerhetsmått.....	9

B.3	Aktualitet	9
3.1	Frekvens	9
3.2	Framställningstid.....	9
3.3	Punktlighet	9
B.4	Jämförbarhet och sam användbarhet.....	9
4.1	Jämförbarhet över tiden.....	9
4.2	Jämförbarhet mellan grupper	10
4.3	Sam användbarhet med annan statistik	10
B.5	Tillgänglighet och förståelighet.....	10
5.1	Spridningsformer.....	10
5.2	Presentation	10
5.3	Dokumentation	10
5.4	Tillgång till primärmaterial	10
5.5	Uppl ynningstjänster.....	10

A Allmänna uppgifter

A.1 Ämnesområde

Ämnesområde: Näringsverksamhet

A.2 Statistikområde

Statistikområde: Näringslivets struktur

A.3 SOS-klassificering

Tillhör (SOS) Ja

För undersökningar som ingår i Sveriges officiella statistik gäller särskilda regler när det gäller kvalitet och tillgänglighet, se Förordningen om den officiella statistiken (2001:100)

A.4 Statistikansvarig

Myndighet/organisation: SCB
Postadress: 701 89 ÖREBRO
Besöksadress: Klostergatan 23
Kontaktperson: Tobias Fagerberg
Telefon: 019 – 17 60 37
E-post: tobias.fagerberg@scb.se

A.5 Statistikproducent

<i>Myndighet/organisation:</i>	SCB
<i>Postadress:</i>	701 89 ÖREBRO
<i>Besöksadress:</i>	Klostergatan 23
<i>Kontaktperson:</i>	Tobias Fagerberg
<i>Telefon:</i>	019 - 17 66 18
<i>E-post:</i>	tobias.fagerberg@scb.se

A.6 Uppgiftsskyldighet

Uppgiftsskyldighet föreligger enligt lagen om den officiella statistiken (SFS 2001: 99), statistikförordningen (SFS 2001:100) och SCB:s föreskrifter (SCB-FS 2015:4)

A.7 Sekretess och regler för behandling av personuppgifter

I myndigheternas särskilda verksamhet för framställning av statistik gäller sekretess enligt 24 kap. 8 § sekretesslagen (2009:400). Vid automatiserad behandling av personuppgifter gäller reglerna i personuppgiftslagen (1998:204). På statistikområdet finns dessutom särskilda regler för personuppgiftsbehandling i lagen (2001:99) och förordningen (2001:100) om den officiella statistiken.

A.8 Gallringsföreskrifter

Sparade blanketter gallras efter ett år. Observationsregister och primärdata överlämnas till Riksarkivet så snart de inte behövs i produktionen. Systemdokumentation bevaras och överlämnas till arkivet. Program och dylikt gallras när de inte längre behövs för bearbetningar.

A.9 EU-reglering

Statistiken regleras av EU, Rådets förordning (EG) nr 2223/96.

A.10 Syfte och historik

Den kortperiodiska lagerstatistiken avseende varuhandel, Svensk Näringsgrens Indelning (SNI) 45-47, introducerades i slutet på 1960-talet. Produktionen fortlöpte utan större förändringar fram till 1996. Under 1996 genomfördes ett antal större förändringar av statistiken till följd av en produktöversyn som genomförts föregående år. De mest påtagliga förändringarna berörde urval, insamling och beräkningsmetod. Under år 2000 utökades lagerstatistiken till att även omfatta vissa tjänstebranscher. Under 2002 genomfördes en ytterligare produktöversyn och som följd av denna har ytterligare förändringar av produkten genomförts under 2004. Denna gång berörde förändringarna urval och insamling. Dessutom har undersökningen av vissa tjänstebranscher fram till 2005 tillfälligt lagts på is på grund av bristande kvalitet men återtagits under 2006 med SNI 72 och 74. I och med 2009 års undersökning sker redovisningen i SNI 2007 och inte enligt SNI 2002. De tjänstebranscher som undersöks efter omläggningen till SNI 2007 är bransch 58, 62, 63 samt 69-74. Omläggningen till SNI 2007 har medfört en större andel nya företag i undersökningen än vanligt under 2009. Syftet med lagerstatistiken är att redovisa de kvartalsvisa variationerna i handelns lager fördelat på branscher och varugrupper.

Under åren 2012-2015 pågick ett arbete med att samordna tre viktiga kortperio-

diska undersökningar, Konjunkturstatistik för industrin, Omsättningsstatistik för tjänstesektorn och Lagerstatistik för varuhandeln och tjänstenäringsar. En samordnad undersökning med avseende på bland annat urvalsdesign, estimation och insamlingsvariabel medför att Nationalräkenskaperna (NR) får ett bättre underlag med högre kvalitet till kvartalsberäkningarna av BNP. Från och med 2014 års undersökning har en definition av det lagervärde som samlas in förändrats. Tidigare har utländska lager exkluderats av uppgiftslämnaren medan nu ska dessa inkluderas. Utifrån de nya definitionerna ska lagervärdet beräknas utifrån när lagret byter ägare och inte när det passerar en landsgräns som var fallet tidigare. Från och med första kvartalet 2014 publiceras lagerstatistik för varuhandeln och tjänstenäringsar i en gemensam statistiknyhet med industrins lager. Det tidigare statistiska meddelandet tillsammans med Omsättningsstatistiken lades i samband med detta ner. Under 2015 har ytterligare branscher lagts till i undersökningen. Bransch 59-61 har lagts till för att Nationalräkenskaperna ska få en mer heltäckande bild över tjänstebranscherna.

A.11 Statistikanvändning

Nationalräkenskaperna (SCB), Konjunkturinstitutet, Finansdepartementet.

A.12 Uppläggnings och genomförande

Urvalsramen skapas i mars undersökningsåret och i anslutning till detta dras urval på cirka 2 000 företag från SCB:s företagsregister.

I anslutning till varje avslutat kalenderkvartal skickas missiv ut till uppgiftslämnarna. I missivet finns inloggningsuppgifter till webbenkäten (SIV) och uppgifter om vilka varugrupper företaget ska fördela lagervärdet på. I enkäten efterfrågas företagets lagervärde för aktuellt kvartal, i tusentalskronor, fördelat på de varugrupper som företaget handlar med alternativt totalt. Via missivet samlas även data om kontaktpersoner och andra undersökningsadministrativa uppgifter in. Insamlingen sker via webbenkät (SIV), fax, post eller telefon. Sista insändningsdatum är vanligtvis runt den 15:e i månaden efter referenskvartalets slut. Undantag görs vid fjärde kvartalet då sista insändningsdatum är den 25:e i månaden efter referenskvartalets slut. Efter detta datum går en påminnelse tillsammans med en enkät ut till de företag som inte svarat. Efter ytterligare en till två veckor påbörjas en telefonpåminnelse riktad mot betydande företag som fortfarande inte svarat. De betydande företag som inte lämnat in lageruppgifter efter påminnelse får ett anmaningsbrev om vitesföreläggande. Vitesföreläggandet går ut när företaget inte lämnat in uppgifterna efter anmaningsbrevet.

Inskickade enkäter och telefonuppgifter registreras manuellt och granskas en första gång vid registreringstillfället. Uppgifter lämnade via SIV granskas till viss del direkt vid inlämningstillfället genom kontrollfrågor i SIV-systemet.

När uppgifterna inkommit genomförs vissa granskningskontroller. Företag kontaktas och rättas eller godkänns efter att de har flaggats som felaktiga. Kontrollerna bygger på om företag avviker mycket från SRU-uppgifter. Om företag ökar eller minskar sitt lagervärde mycket. Slutligen uppskattas (imputeras) värden för samtliga företag som trots påminnelse inte har rapporterat in uppgifter vid tidpunkten för beräkning. Manuell imputering utförs på de

komplexa företagen i undersökningen medan övriga imputeras maskinellt.

Med hjälp av olika prisindex deflateras samtliga insamlade lagervärden till återanskaffningskostnad per den sista aktuellt kvartal. Samma prisindex används även för att beräkna lagerutvecklingen i olika prislägen. När lagervärdena är deflaterade och index för fastprisberäkningar är fastställda så skattas lagerstockarna genom separata beräkningar. Resultatet läses in i ytterligare en beräkningsmodell där stockar och utveckling i olika prislägen presenteras. Därefter makrogranskas resultatet innan det levereras till nationalräkenskaperna.

A.13 Internationell rapportering

Förekommer ej.

A.14 Planerade förändringar i kommande undersökningar

Arbetet med att samordna tre viktiga kortperiodiska undersökningar, Konjunkturstatistik för industrin, Omsättningsstatistik för tjänstesektorn och Lagerstatistik för varuhandeln och tjänstenäringar, har nyligen avslutats. Det arbete som kvarstår är att se över modellen för deflatering. Den kommer att utvärderas och förmodligen samordnas ytterligare med hur deflateringen inom industrins lager går till.

B Kvalitetsdeklaration

B.0 Inledning

Lagerstatistiken är en urvalsbaserad undersökning som mäter de kvartalsvisa lagerförändringarna inom handelsbranscherna. Resultatet redovisas fördelat på branscher och varugrupper.

B.1 Innehåll

1.1 Statistiska målstorheter

Lagerstockar i miljoner kr och lagerförändringar i miljoner kr och i procent, fördelat på branscher och varugrupper i olika prislägen.

1.1.1 Objekt och population

Populationen inom varuhandeln utgörs av samtliga verksamhetsenheter inom

SNI 45, 46 och 47 d v s motorhandel, partihandel och detaljhandel enligt SNI 2007. Populationen inom tjänstesektorn utgörs av samtliga verksamhetsenheter inom SNI 58, 59, 60, 61, 62, 63, 69, 70, 71, 72, 73 och 74 enligt SNI 2007.

- 58. *Förlagsverksamhet.*
- 59. *Film-, video- och TV-programverksamhet, ljudinspelningar och fonogramutgivning.*
- 60. *Planering och sändning av program.*
- 61. *Telekommunikation.*
- 62. *Dataprogrammering, datakonsultverksamhet o.d.*
- 63. *Informationstjänster.*
- 69. *Juridisk och ekonomisk konsultverksamhet.*
- 70. *Verksamheter som utövas av huvudkontor; konsulttjänster till företag.*
- 71. *Arkitekt- och teknisk konsultverksamhet; teknisk provning och analys.*
- 72. *Vetenskaplig forskning och utveckling.*
- 73. *Reklam och marknadsundersökning.*
- 74. *Annan verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik.*

1.1.2 Variabler

Primärvariabel är *Totalt lagervärde* (bokföringsmässigt eller skattat).

Lagervärdet inom varuhandeln fördelas på 17 varugrupper

- 11. *Jordbruks- och odlingsvaror, kemikalier.*
- 12. *Papper, skinn och hudar.*
- 13. *Järn, stål, metall, skrot.*
- 14. *Byggvaror, järnhandelsvaror.*
- 15. *Maskiner och övriga insatsvaror.*
- 21. *Livsmedel.*
- 22. *Alkoholhaltiga drycker.*
- 29. *Övriga dagligvaror (ej livsmedel).*
- 31. *Kläder, skor, väskor.*
- 32. *Hemutrustning, inredning, elektronik.*
- 33. *Fritidsvaror/Motorcyklar, Släpfordon.*
- 34. *Apoteksvaror.*
- 41. *Nya person- och lastbilar.*
- 43. *Fordonsreservdelar och tillbehör.*
- 44. *Bränsle och drivmedel.*
- 80. *Begagnade varor.*
- 90. *Övriga varor.*

Lagervärdet inom tjänstesektorn fördelas på 2 varugrupper

- 85. *Pågående arbete.*
- 86. *Varulager.*

1.1.3 Statistiska mått

Lagerstockar och lagerförändring presenteras i löpande återanskaffningskostnad vid kvartalsslut, kvartalets mittpris och i föregående års priser. Fastprisberäk-

ningar görs med hjälp av branschprisindex och särskilda Konsumentprisindex (KPI) och Producentprisindex (PPI) framtagna av enheten för prisstatistik på SCB.

1.1.4 Redovisningsgrupper

Motorhandel SNI 45, Partihandel SNI 46, Detaljhandel SNI 47.
Inom varje redovisningsgrupp särredovisas resultatet fördelat på de varugrupper som presenteras under punkt 1.1.2.

1.1.5 Referenstagning

Kvartal

1.2. Fullständighet

Optimalt hade varit att täcka samtliga tjänstebranscher från SNI 36 – 90 för att få en bättre fullständig statistik.

B.2 Tillförlitlighet

2.1 Tillförlitlighet totalt

Osäkerheten i skattningarna av handelsbranschernas totala lager (SNI 45 – 47) beräknas till ungefär plus/minus 3 procent vid ett 95 % konfidensintervall.

2.2 Osäkerhetskällor

Mätfel är den primära osäkerhetskällan då många företag inte löpande bokför lager eller lagerför varor på ett sätt som är kompatibelt med de av SCB specificerade varugrupperna.

2.2.1 Urval

Urvalet dras inom ramen för SCB:s system för samordnade rampopulationer och urval (SAMU) i mars det aktuella referensåret.

2.2.2 Ramtäckning

Rampopulationen utgörs av företag inom branscherna SNI 45 – 47 som är registrerade som aktiva i SCB:s företagsregister med en årsomsättning som överstiger en miljon kronor (enligt skatteverkets momsdeklarationsuppgifter). Nystartade företag med hög omsättning ingår också. Företag som, enligt ovan, kommer med i rampopulationen sägs ligga över en så kallade cut-off gräns. Ramtäckningen är beroende av kvaliteten i företagsregistret (FDB) och i skattematerialet.

Övertäckningen är cirka fem procent och beror bland annat på felbranschningar, vilande företag och nedlagda företag. Övertäckningen beror även på brister i skattematerialet, exempelvis är inkomstdeklarationsuppgifterna vid urvalstillfället två år gamla, vilket leder till att rampopulationen till viss del består av företag som undersökningsåret inte längre har något lager.

Urvalsramen för tjänsteföretagen utgörs av företag inom branscherna SNI 58, 59, 60, 61, 62, 63, 69, 70, 71, 72, 73 och 74, som är registrerade som aktiva i

SCB:s företagsregister.

Undertäckning finns i undersökningen och den kan sägas bestå av två delar. En del som uppkommer på grund av den införda cut-off gränsen och den delen uppskattas med hjälp av modellberäkning. Modellberäkning görs vid varje nytt urval och samma modell används för hela undersökningsåret. Ingen kompensering görs för den undertäckning som uppkommer på grund av brister/felklassificeringar i FDB.

2.2.3 Mätning

Det mätinstrument som används är en enkät som fylls i av uppgiftslämnaren varje kvartal. I enkäten ombeds uppgiftslämnaren fylla i värdet av sitt totala lager, antingen totalt eller fördelat på aktuella varugrupper vid balansdagen den sista aktuella kvartal. Mätinstrumentet har inbyggda granskningskontroller som ger utfall om det ifyllda värdet avviker mycket från SRU-uppgifter. Om företaget ökar eller minskar sitt lagervärde mycket. Ett företag som flaggats som felaktigt kontaktas. På grund av mätvariabelns karaktär är mätfel med all sannolikhet undersökningens största problem. Många företag bokför inte lager löpande vilket är ett krav för att de ska kunna lämna uppgifter av hög kvalitet. För att överhuvudtaget kunna lämna in uppgifter måste många företag göra grova uppskattningar av sitt lagervärde, vilket naturligtvis leder till viss osäkerhet vad gäller resultatet.

Ännu större osäkerhet uppstår till följd av särredovisningen i varugrupper. Många företag har svårt att härleda sina varor till korrekta varugrupper, vilket framförallt beror av att varugrupperna är väldigt statiska och att det i en del fall saknas logisk koppling mellan varugrupp och produkt. Detta får till följd att de flesta redovisar sitt totala lagervärde under en varugrupp trots att deras verksamhet i många fall omfattar flera varugrupper.

Möjligheterna att korrigera mätfelen är små då inga möjligheter att exempelvis samgranska företagens uppgifter mot annat material finns.

Mätinstrumenten återges i sin helhet i statistikens framtagning, SCBDOK.

2.2.4 Svartsbortfall

Ovägt bortfall (det vill säga bortfall i termer av antal företag) ligger för varje kvartal på ca 15-20 procent. Bortfall beror främst på att företagen inte har någon uppfattning om vilket lagervärde de har och på att de inte har möjlighet att ange värden fördelade på de varugrupper som SCB begär. För samtliga företag kompenseras bortfall huvudsakligen genom att använda företagets inlämnade uppgifter föregående period framskrivna med en utveckling beräknad på inkomna värden (vid båda tidpunkterna) för liknade företag. Om svartsbortfall förekommer även föregående period används ett lagervärde hämtat från skatteverkets inkomstdeklarationsuppgifter för referensår t-2 framskrivet med en utveckling beräknat på förhållandet mellan inkommit värde aktuell månad och uppgift för referensår t-2 för liknade företag.

2.2.5 Bearbetning

Bearbetningen av lagerstatistiken sker i flera steg i olika system och modeller vilka inte är integrerade med varandra. Till följd av detta finns viss risk för att misstag till följd av den mänskliga faktorn påverkar slutresultatet. Allvarligare misstag upptäcks dock med all sannolikhet vid makrogranskningen.

2.2.6 Modellantaganden

Det varulager som företag under den införda cut-off gränsen förväntas ha uppskattas genom modellberäkning. Genom att beräkna en så kallad undertäckningskoefficient, (w), per branschgrupp, och använda den tillsammans med insamlat lagervärde för varje företag i branschgruppen som ingår i urvalet fångas ett bidrag upp från företag under cut-off gränsen vid estimationen.

Undertäckningskoefficienten beräknas enligt följande:

$$w = \frac{T}{T_{\delta}}$$

T = totalt lagervärde i rampopulationen och T_{δ} = totalt varulager i populationen över cut-off gränsen.

2.3 Redovisning av osäkerhetsmått

Tillsammans med skattningen av varuhandelns lagerstockar redovisas osäkerheten vid 95 % konfidensintervall.

B.3 Aktualitet

3.1 Frekvens

Uppgifter samlas in löpande per kvartal.

3.2 Framställningstid

Framställningstiden är cirka 45 dagar från utgången referenskvartal.

3.3 Punktlighet

Leverans av kvartalsuppgifter sker i enlighet med nationalräkenskaperna överenskommet leveransdatum.

B.4 Jämförbarhet och sammanvändbarhet

4.1 Jämförbarhet över tiden

Mellan 1996 och 2003 har det inte skett några större produktionsförändringar som riskerar påverka jämförbarheten över tiden. Under 2004 har vissa metodförändringar gjorts som försvårar jämförelser och under 2005 har ytterligare metodförändringar gjorts som omöjliggör jämförelser på detaljerad nivå. Branschtotaler kan emellertid jämföras utan problem. Osäkerheten i statistiken

bedöms emellertid vara för stor för att kvalitativa tidsserier ska kunna skapas. I och med övergången till SNI 2007 har tidsserier tillbaka till 2002 räknats fram enligt den nya nomenklaturen. Den totala lagerförändringen har inte påverkats av övergången från SNI 2002 till SNI 2007 men de olika näringsgrenarna har påverkats och kan därför inte jämföras.

4.2 Jämförbarhet mellan grupper

Det råder full jämförbarhet mellan redovisningsgrupperna.

4.3 Samanvändbarhet med annan statistik

Planer finns på att ersätta balansposten lager i undersökningen Företagens Ekonomi (FEK) med den kortperiodiska lagerstatistiken. Det är däremot tveksamt om lagerstatistiken kommer lyckas överbrygga problemen med mätfel i tillräckligt stor utsträckning för att kunna ersätta lagerposten i FEK undersökningen.

B.5 Tillgänglighet och förståelighet

5.1 Spridningsformer

Utveckling mot föregående kvartal i löpande priser publiceras i Statistikdatabasen på SNI 2-siffer nivå och i statistiknyhet gemensamt med industrins lagerstatistik varje kvartal. Fullständigt resultat skickas enbart till nationalräkenskaper, som i sin tur vidareförmedlar uppgifterna till övriga användare.

5.2 Presentation

Resultatet presenteras i tabeller fördelade på branscher och varugrupper. I Statistikdatabasen och statistiknyhet presenteras resultatet enbart fördelat på branscher.

5.3 Dokumentation

Produkten är dokumenterad enligt SCB:s dokumentationssystem.

5.4 Tillgång till primärmaterial

Mikrodata som gör identifikation av objekt möjlig lämnas inte ut.

5.5 Upplysningstjänster

Frågor besvaras av Tobias Fagerberg, Statistiska centralbyrån, Enheten för näringslivets struktur, 701 89 Örebro. Telefon: 019 – 17 60 37